

Glazba kao medij društvene identifikacije među mladima

Mohorović, Toni

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:905017>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Filozofski fakultet u Rijeci

Odsjek za kulturalne studije

Ak. god. 2015. / 2016.

Mentor: dr. sc. Benedikt Perak

završni rad

Glazba kao medij društvene identifikacije među mladima

Datum: 14.9.2016

Student: Toni Mohorović

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Glazba i glazbeni ukus	4
3. Pop-glazba	8
4. MTV	11
5. Narodnjaci i turbofolk	13
6. Istraživanje	16
7. Vlastito iskustvo	20
8. Zaključak	21
9. Literatura	22

1. UVOD

U ovome radu baviti ću se područjem koje obuhvaća glazba kao i njezinim sastavnicama, odrednicama i žanrovskim vrstama. Nastojati ću objasniti načine na koje glazba utječe na čovjekovu identifikaciju u društvu i odgonetnuti zapravo koliki značaj ima glazba na pojedinca i na kreiranje njegovog identiteta s obzirom na okolinu u kojoj se nalazi i živi te o kojim kulturološkim faktorima ovisi određena glazbena opredijeljenost i preferencija.

“Glazba je umjetnost. Umjetnost proizvođenja ugodnih zvukova. U tome su ujedinjene sve vrste glazbe. Svoj glazbi je cilj ljepota, jer stvaranje ljepote je najuzvišeniji cilj za nekog čovjeka koji svjestan živi. Ima u tome nešto božanske ostavštine. Od narodne glazbe primitivnih plemena i narodne glazbe preko klasične glazbe sve do moderne glazbe kao blues, soul i rock. Svaka je glazba lijepa, neka više neka manje, no svakoj je cilj ljepota, ljepota koja donosi zadovoljstvo. No, danas su stvorene neke predrasude. Ljudi su počeli glazbu, ne doživljavati kao ljepotu, već kao poruku. Tako su se stvorile subkulture koje su kao zajedničko obilježje imali glazbu. Te se subkulture međusobno negativno odnose jedna prema drugoj, i ograničile su se na slušanje samo svoje vlastite glazbe, podcijenjujući drugu. Iz takve sebičnosti nije moglo izaći ništa drugo, doli negativnog pogledu ka njihovoj glazbi“ (preuzeto s : <http://blog.dnevnik.hr/revolucijamladih/2004/09/63839/glazba-i-subkulture.html> 13.09.2016).

Glazba ima jedinstvenu sposobnost da nas preobrazi neovisno o našim mislima i transportira na mjesta koja ne sadržavaju presude, sumnje i strahove koji prečesto diktiraju razumijevanje i doživljavanje naših misli. Byrne kaže: “Glazbu ne možete dotaknuti - ona postoji samo u onom trenutku u kojem je se osjeća – a ipak može duboko promijeniti način na koji promatramo svijet i svoje mjesto u njemu (Byrne, 2014: 11).

Postavlja važno pitanje: “Je li neka glazba stvarno bolja od druge? Tko odlučuje o tome? Koji učinak ima glazba na nas, a što je čini dobrom ili ne tako dobrom?“ (Byrne, 2014 : 294).

2. GLAZBA

2.1. Dobra / loša glazba

Dahlhaus zaključuje kako u pojmu dobre ili loše glazbe se “spajaju skladbenotehnički, estetički, moralni i društveni momenti, a pokušaj da ih se razdvoji nužan je upravo onda kada je potrebno pokazati njihovo uzajamno djelovanje. U sudu da je neki komad loše skladan općenito se ne misli na gomilu povreda važećih pravila tonskoga sloga nego na nižu razinu forme: na melodiku, koju se doživljava banalno, i na ritamsko-sintaktičku strukturu, koju se doživljava stereotipnom, no prije svega na manjak diferencijacije u vezama među dijelovima, iz čega onda istodobno proizlazi i manjak unutarnje cjelovitosti, jer je integracija korelat diferencijacije“ (Dahlhaus, 2003 : 50).

Definicija “dobre“ glazbe uključuje *talent ili vještinu određene vrste*. Ponekad to znači veliku stručnost u sviranju instrumenata ili pjevanju, a ponekad to znači imati dovoljno stručnosti da bi bili zanimljivi ili čak nedostatak znanja gdje je jednostavnost ili šarmantna, ili govori o nedostatku potrebe za složenošću da ispriča priču / emociju / ideju pjesme; ali uglavnom, znači neki talent koji predstavlja razumijevanje kako koristiti glazbu kao ekspresiju ideja i emocija. Nadalje uključuje *ekspresiju ideje, emocije ili priče* u smislu da bi glazba, čak i instrumentalna, trebala dolaziti iz srca izvođača i prenositi osjećaj nečega, bilo da priča priču ili predstavlja ideju ili proizvode emocionalne reakcije / razumijevanje u slušatelja. Želimo se povezati sa umjetnošću, osjetiti njegovu važnost, na neki način (posebice važnosti za nas ili naše perspektive), a to je važno za umjetnost da nam pokuša dati to čak i u manjoj količini. Treći čimbenik je *faktor uživanja (zadovoljstva)*. Glazba ne mora biti optimistična da bude dobra, ali da li je tužna ili sretna ili ljuta ili zbunjena, slušateljima bi općenito trebalo biti drago što su doživjeli iskustvo i žele ga ponovno doživjeti nekada. Ova točka je povezana sa prethodnom točkom o ekspresiji, jer obično svi prepoznajemo ekspresije ljubavi i radosti kao nešto u čemu uživamo, ali također možemo uživati u izrazima patnje i tuge, gdje nas mogu osobno dirnuti ako su doživljeni na način da se odnose na nas same. Tako da ne mora nas zabaviti u doslovnom pozitivnom smislu nego moramo uživati u samom iskustvu na nekoj višoj razini. I na kraju, “dobra“ glazba uključuje *pozivanje na osobne subjektivne ukuse*.

Glazba je u svom najboljem izdanju kada obuhvaća jedinstvenost i ne pokušava u okviru svoje vlastite konstrukcije biti preširoko privlačna, preko strukturiranja, da se uklopi u najviše generalizirane kategorije. Kada je glazba oblikovana da namjerno traži veliku publiku i izbjegava "vrijedanje" senzibilitet ili preferencije slušatelja, to znači stavljanje distribucije ispred izražavanja, što smanjuje vrijednost izraza putem običnog priznanja da izraz nije toliko važan ni samim glazbenicima.

David Byrne nam pojašnjava kako glazbeni ukus i preferencije "opisuju u kojoj mjeri se nekome sviđa određena vrsta glazbe nad drugom. Mnoga istraživanja o glazbenim preferencijama su pokazala da, iako se glazba može shvatiti kao prolazna, znajući koju vrstu glazbe ljudi vole i zašto, može doprinijeti razumijevanju atributa koji označavaju njihovo članstvo u određenim skupinama ili društvenim klasama".

Nadalje, razmatra da određene vrste glazbe imaju korisnije učinke od drugih: "neka nas glazba može učiniti "boljom" osobom, a druge vrste glazbe mogu čak biti štetne – odnosno nisu oplemenjujuće u moralnom smislu" (Byrne, 2014 : 294).

2.2. Glazbeni ukus

Sa tako mnogo stilova glazbe koji se stalno razvijaju, slušatelji imaju eklektičnu raznolikost izbora. često se može primijetiti da u svakoj društvenoj skupini članovi se identificiraju jedni s drugima kroz slične glazbene preferencije. Ljudi danas imaju različite glazbene preferencije, ali većina njih će zbog vršnjačke skupine kojoj pripada poslušati i zabavljati se zvucima glazbe koju ne sluša baš intenzivno. Česta pojava među mladima je baš ta prilagodba potrebama i volji većine u društvu, pa mladi pristaju na kompromis vezan uz vlastite glazbene preferencije, radi prihvaćenosti i potrebe za društvom vršnjaka. Nekad je glazba bila više u centru pažnje, ljudi su je doživljavali na drugi način nego danas i pridavali joj veći značaj. Razlog tome je činjenica da je tada postojao manji broj subkultura nego danas, ljudi su većinom slušali rock, blues, punk a napredak današnje tehnologije je omogućio razvoj elektronske glazbe i više glazbenih smjerova gdje se ljudi mogu opredijeliti između house-a, techna, dubstepa, drum and base-a...Danas je glazba upala u sistem biznisa i izgubila umjetnički smisao. Ne gleda se više na kvalitetu glazbe koliko na stvaranje proizvoda koji se može prodati publici i ostvariti profit. U glazbi je divna njena nepredvidiva priroda. Uvijek ima iznenađenja: novi skladatelji, novi zvukovi, novi glazbeni jezici, otkrivanje čitavog niza novih tipova glazbe (Robert Ainsley , svibanj 1995.)

Što je glazbeni ukus?

U Općoj enciklopediji ukus (lat. gustus) objašnjen je kao "... smisao za lijepo, sposobnost osjećanja za umjetnički vrijedno, sposobnost suđenja o estetskim predmetima." Na profinjenost ukusa utječe urođena dispozicija, ali i estetski odgoj. Estetski odgojena osoba trebala bi biti osposobljena da estetski prosuđuje odnosno da prepoznaje „lijepo.“ To bi značilo da estetski odgojen pojedinac zna razlikovati lijepu glazbu od one koja to nije. O tome je progovorio Hanslick, prvi moderni estetičar glazbe, u svom djelu *O muzički lijepom*. On kritizira „estetiku osjećaja,“ po kojoj se glazba doživljava kao prijenosnik osjećaja. Njemu glazba predstavlja „zvučne pokretne forme“ („die tönend bewegte Formen“), tj. lijepo u glazbi leži jedino u tonovima i njihovim vezama, odnosno u glazbi samoj. Današnja popularna glazba je „glazba osjećaja,“ tj. sve je usmjereno na buđenje emocija kod slušatelja. S obzirom da su danas mladi u slobodno vrijeme okrenuti slušanju popularne glazbe, ona kao

takva estetski ne odgaja. Stoga je u okviru nastave glazbe potrebno slušanje lijepe klasične glazbe koja će svojom umjetničkom vrijednosti doprinijeti izgradnji glazbenog ukusa učenika (Rojko, 1996 : 155).

“Zbog čega ljudi slušaju glazbu? Glazba je svuda prisutan socijalan fenomen. Služi kao medij pomoću kojeg oblikujemo svoju socijalnu i fizičku okolinu. Slušamo glazbu zbog poruke koju nosi i s kojom se slažemo, zbog imidža kojeg stvaramo preferirajući određeni glazbeni žanr“ (preuzeto s : <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/78/1/AnteaPopovic.pdf>). “Ljudi koriste glazbu kao simbol i oznaku vlastitih vrijednosti, stavova i samopouzdanja. Glazbene preferencije dijelom se oblikuju pod utjecajem pojedinčevog samopouzdanja što je posebno izraženo tijekom adolescencije kad se ono u velikoj mjeri gradi kroz pripadnost pojedinoj grupi“ (preuzeto s : <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/78/1/AnteaPopovic.pdf>). Korelaciju između glazbene preferencije i socijalne interakcije možemo vidjeti i prepoznati kroz veliki broj industrija koje reklamiraju stilove odjeće temeljene na umjetnicima i žanrovima glazbe koji su stvorili ove stilove.

3. POP-GLAZBA

Kao pomoć pri definiranju pop-glazbe i njenih sastavnica poslužio sam se sa knjigom Hrvoja Juvančića, "Rock, MTV i američki kulturni imperijalizam (1997.)" gdje autor propituje temeljne karakteristike popularne kulture, prvenstveno njezinog glazbenog segmenta.

Juvančić određuje popularnu kulturu kao komercijalnu, urbaniziranu, tržišno usmjerenu, raspoloživu i masovno proizvodnu. Govori o "padu" punka, kao posljednjeg pravog rock podkulturnog stila i kako je zapravo on pokrenuo cijeli proces pluralizacije popularnih glazbenih stilova.

"Dolazi do premještanja središta *popularno-kulturnih* događanja općenito. Do toga je došlo, osim zbog same glazbene, estetske *istrošenosti* rocka, čiji osnovni instrument i izražajno sredstvo – gitaru, sve češće i više zamjenjuju revolucionarni synthesizeri, i stoga što rock više nema *mitsku* privlačnost bunta; mladi su se kroz njegov tridesetogodišnji razvoj društveno emancipirali, izborili za određene slobode i za roditeljsko prihvaćanje njihove *popularne kulture*" (Juvančić, 1997 : 27).

Prema Juvančiću, svi ti novi popularni aspekti i trendovi "uočeni su prvo unutar popularne glazbe, jer je osim razlika u intenzitetu i načinu sudjelovanja u "popularnoj kulturi", između "šutljive većine" i pripadnika podkultura postojala i razlika u glazbenoestetskim ukusima; prvi su osim rocka, odnosno njegove ublažene "middle of the road" varijante, uvijek slušali i "laku", "zabavnu glazbu", obično nacionalnog predznaka, a koja u sebi nije nosila nikakve izvanglazbene, svjetonazorne sadržaje i bila je namijenjena isključivo (masovnoj) zabavi."

Novi val, novi romantizam, ska i drugi stilovi su zapravo označili početak novog perioda popularne glazbe. Namjena tih nepretencioznih stilova je prvotno obuhvaćala ples, zabavu, razonodu i prikazivali su zvučnu pozadinu dvaju stilova, "reaganomike" i "tacherizma" koji su postali popularni putem vertikalnog kulturološkog napretka mlade generacije kojima je trebala motivacija za veličanje života i uživanja u njemu. Juvančić iskazuje: "od tada, pa sve do šireg prihvaćanja techna krajem osamdesetih, puka zabava i široka potrošnja bit će jedini, često otvoreno deklarirani razlog postojanja "popularne glazbe", a njena dotadašnja podjela na "angažirane" i "zabavno-glazbene stilove" postepeno će nestajati u svijesti najšire publike.

I rock, i disco, i funk, i soul, i rap...postaju jedna jedinstvena *pop-glazba*“ (Juvančić, 1997 : 29).

Pavlovsky pak govori kako su komercijalni sadržaji temeljni dio ljudskih života i na njih smo se navikli pa bi mogli pretpostaviti da i oni djeluju na oblikovanje našeg (estetskog) vrijednosnog sustava u smislu da “nećemo uvijek i svugdje biti (jednako) strogi u ocjenjivanju i valoriziranju istih. U nastavku nadodaje:“ ne slušamo uvijek samo onu glazbu koju želimo, kao ni kada to želimo. Prigodom duljeg putovanja u javnom prijevoznom sredstvu, kao i prigodom kupovine u trgovini bit ćemo prisiljeni slušati glazbu s razglasom, prema nečijem tuđem odabiru, bez obzira na to sviđa li nam se ili ne i ako je riječ o glazbi koja “ne prolazi“ naše kriterije, još će nas i iritirati. A kad smo u situaciji da možemo birati, odabrat ćemo proizvod prema trenutnoj namjeni, upravo zato jer nam, baš takav kakav jest, u tom trenutku treba i odgovara, a da pritom možda i nećemo razmišljati o svojim “strogim“ kriterijima – o tome da bismo prema njima, ali u nekom drukčijem kontekstu, odbacili sličan proizvod, ili čak i ovaj koji ćemo upravo konzumirati“ (Pavlovsky, 2014 : 374).

Namjena proizvoda je jedan od bitnijih čimbenika koji utječu na razumijevanje same glazbe ali nije uvijek slučaj da ćemo konzumirati proizvod u onoj istoj namjeni koju joj je proizvođač namjerio. Pavlovsky da neki “dotični pop-hit možda će nam savršeno odgovarati u trenutku obavljanja spomenutog kućanskog posla, iako su proizvođači tog hita imali s njim posve drukčiju namjeru – dovesti slušatelja u određeno stanje, odnosno, uputiti mu određenu poruku – koja uistinu nema nikakve veze s obavljanjem kućanskih poslova“(Pavlovsky, 2014 : 375). Na temelju toga, možemo zauzeti konzumeristički stav prema doživljavanju same glazbe.

Byrne u svojoj teoriji opisuje razmišljanja poznatog ljevičarskog kritičara Theodora Adorna koji je ukratko smatrao da popularna glazba “djeluje poput droge, smiruje i zatupljuje mase kako bi se njima lako moglo manipulirati. Adorno je smatrao da publika općenito ima loš ukus, ali je velikodušno tvrdio da to nije njezina krivnja: krivi su prepredeni kapitalisti i njihovi marketingaši koji su se urotili da bi puk održali glupim prisiljavajući ga da mu se sviđa pop-glazba. Vjerovao je da ljudi vole pop jer je skrojen s cinizmom da bi odražavao njihov tužan svijet masovne proizvodnje. Mehanizirani ritmovi popularne glazbe oponašaju industrijski proces proizvodnje“ (Byrne, 2014 : 305).

Iskazuje Adornovo mišljenje po kojem su kapitalistička društva proizvela radnike i glazbu preko pokretne trake, gdje se javlja kritika koja je usmjerena na veliki dio suvremene pop glazbe i određuje je tzv. "ukalupljivanje" ili izrada prema formuli gdje zapravo formule su prisutne i prepoznate u svakom glazbenom žanru, stalno je prisutan taj određeni uzorak, rijetko se dogodi nešto jedinstveno.

Byrne također postavlja pitanje: "zašto se ideja o jednakom financiranju glazbe čini smiješnom?" Odgovara da bi se pop glazba trebala samostalno financirati gdje argumentira da je pop zapravo skraćena za popularna i po tom određenju ne bi trebala tražiti nikakvu pomoć. S druge strane, glazba visoke umjetničke vrijednosti "nije niti približno popularna tako da joj je potrebna financijska potpora da nastavi egzistirati, da i dalje bude prisutna u našoj kulturi. Godinama se pop-glazba smatrala potpuno komercijalnom – mjestom gdje je većina glazbenih izbora načinjena isključivo kako bi se zadovoljili standardi osrednjosti i zgrabilo što više novca" (Byrne, 2014 : 304).

"Još uvijek se puno toga stvara bez duše, ali rekao bih da se, barem u smislu čiste količine inovativnosti, puno toga više događa u pop-glazbi nego u bilo kojem drugom žanru. Samo korištenje električne gitare, prijenosnih računala ili sempliranja, primjerice, ne znači da su namjere skladatelja ili izvođača manje ozbiljne od onoga što se tradicionalno smatra visokom umjetnosti. Mnogo toga čini se radi samog užitka, bez nade da će postati komercijalni hit" (Byrne, 2014 : 304).

Da sumiramo, pop glazba je jedna od najutjecajnijih i najraspotranjenijih glazbi u svijetu. Mnogi su žanrovi suočeni s prijetnjom ispadanja sa tržišta zbog smanjenog broja publike ali pop glazba raste sve više i više. "Pop sljedbenici" svakim danom se umnožavaju dok ostali žanrovi poput bluesa su oslonjeni na stare vjerne obožavatelje čiji se broj smanjuje. U počecima je pop glazba bila percipirana kao glazba za mlade ali su je i ostale generacije počele s vremenom konzumirati i slušati i uživati u njoj.

4. MTV (Music Television)

“MTV je osnovan 1981.godine u SAD kao video-verzija radijske top-liste hitova TOP 40. Distribuirao se satelitsko-kabelskim putem, pa tijekom 1982.g. postaje dostupan i popularan među širim krugom primalaca. Isprva namijenjen isključivo tinejdžerima, ubrzo se vremenski i programski širi. Kroz svoj grafički izgled, glazbene novosti, predstavljanja, intervjue, koncertne informacije, specijalne emisije, dokumentarce, jednako kao i kroz svoju originalnu programsku shemu, MTV je postao međunarodna institucija popularne kulture i vodeći autoritet za rock-glazbu“ (Juvančić, 1997 : 37).

MTV, kao novi glazbeni kanal, sadržavao je novi način prezentiranja glazbe, gdje je glavna ideja bila da svaku pjesmu prati kratki film.

Koncept MTV-a postao je međunarodna institucija kulture mladih. Jedinstveni programski interesi ove TV-mreže, inovativna TV-grafika i bespoštedno emitiranje, ostavili su neizbrisiv trag na filmu, televiziji, reklami, glazbi i modi (Juvančić, 1997 : 27).

Svojom pojavom je promijenio način na koji je populacija doživljavala glazbu jer su do tada ljudi slušali glazbu na pločama i radiju a ovako su mogli gledati i videospotove koji su prikazivali istu tu glazbu. Isto tako, njegova pojava je značila i veliku promjenu kod samih autora i glazbenika koji su svoje radove i videozapise mogli slati MTV-u kako bi im pomogao u njihovoj promociji. Cijela ta vizualna dimenzija je činila pjesme zanimljivijima i ljudi su ih mogli bolje razumijeti i povezati sa tekstovima. Publici je bilo predočeno kako se njihovi omiljeni glazbenici ponašaju, kakve poruke žele prenijeti, kakve stavove imaju, kako su odijeveni... Sve to je imalo veliki utjecaj na konzumente jer su i oni sami željeli biti i izgledati poput tih poznatih glazbenika koje su idolizirali. Otkako je MTV započeo sa svojim radom, glazbu se počela promatrati kroz vizualni objektiv gdje je u glavnom fokusu “slika“ tj. gubi se zapravo ona izvorna umjetnička strana i muzikalnost.

Tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, žanrovi popularne glazbe su se dramatično promijenili pa je i MTV se morao prilagoditi nepredvidljivim interesima mladih svake generacije. U prvih sedam godina emitiranja kanala, žanrovi poput “rocka“ i “popa“ su zauzimali većinu prezentiranog glazbenog sadržaja. Međutim, 1988.godine, nakon debitiranja emisije “Yo! MTV Raps“ dolazi do službenog početka ere “hip-hopa“.

Nakon navedenog debija, MTV je postepeno počeo sve više i više prikazivati hip-hop glazbu i videospotove. "Rock i pop generacija" se tako preobrazila u novo doba "hip-hopa".

Juvančić iskazuje kako je "globalna satelitska mreža MTV jedna od posljedica *pada* rocka, tj. vrijednosnog ujednačavanja rocka i zabavne glazbe unutar pop-glazbe" (Juvančić, 1997 : 32).

Autor isto tako u svojoj knjizi govori o "MTV fazi popularne kulture" u kojoj će doći do "izjednačavanja statusne važnosti same glazbe s ostalim izričajima popularne umjetnosti, prije svega s filmom i modom koji su do sada bili tek pomoćni, pasivno-identifikacijski nosač novog sustava vrijednosti djelatno formiranog u borbenom, ali i multikulturalnom prilagodljivom rock-okružju" (Juvančić, 1997 : 32).

5. NARODNJACI I TURBOFOLK

Hrvati sve radije slušaju srpske narodnjake. Štoviše, u publici su i mlađe generacije, koje za života u bivšoj državi nisu bile indoktrinirane tom vrstom glazbe i čije duše se, prema tome, ne mogu sjećati takve vrste zabave. Zašto danas hrvatski poklonici lagane glazbe ne slušaju tamburice ili dalmatinske klapske pjesme? Možda zato jer te pjesme nisu žive. One su stilizirani moderni pojavni oblici našeg folklor. A ljudi hoće nove pjesme, koje govore o jednostavnim stvarima iz života. I na nedjeljnoj misi vjernici kritiziraju orguljaša koji izvodi uvijek iste pučke pjesme i duhovne šansone po šablona, jer žele slušati i pjevati nove pjesme. Narodnjaci naprosto nude naslove za sve životne prigode, a naročito za rođendane, imendane, svadbe ili oproštajke prigodom odlaska u vojsku. Kakav odgovor možemo ponuditi protiv ove začudne činjenice? Na racionalnom nivou može se reći da se radi o jednostavnim, lako pamtljivim napjevima, nastalim na temeljima narodnog melosa, koji lako ulaze u uho. Na kulturnom nivou, pak, prepoznaje se obrazac koji odgovara na neke životne potrebe. U jednoj drugoj kulturi djeca razmjenjuju SMS poruke koristeći stihove iz pjesama Beatlesa, Pletersa, Rolling stonesa dok u našoj kulturnoj svakodnevnici mladi su podređeni pjesmama Indire Radić, Šabana šaulića, Sandre Afrike.... Prema tome, ništa se nemojmo čuditi. Hrvati naprosto slušaju i čine ono što odgovara njihovim kulturnim navikama. (preuzeto s : <http://drazen-pavlic.blogger.index.hr/post/o-narodnoj-folk-ili-turbo-folk-glazbi/563028.aspx> 10.09.2016)

Od literature koja se bavi ovom problematikom, poslužio sam se knjigom Alekseja Gotthardija Pavlovskog, Narodnjaci i turbofolk u Hrvatskoj (2014.), u kojoj je podrobno istražen i objašnjen fenomen tzv. "narodnjaka" kao i njegove bitne karakteristike i podjele, gdje je zapravo napravljena jedna kulturalna analiza nad navedenim glazbenim područjem.

Autor na samom početku govori o narodnjacima i turbofolku kao o društvenom problemu u Hrvatskoj, kao o nečemu što nije baš normalno, tj. progovara o toj temi sa jednom kritičnom notom i zanima ga kako je takva glazba stekla tako veliku publiku, popularnost i rasprostranjenost po čitavoj državi.

Pavlovsky je, na području tipologizacije suvremene glazbene situacije, napravio vlastitu podjelu glazbe; tradicijska glazba, novokomponirana narodna glazba,

popularna glazba i ozbiljna glazba. Čak i bez ulaženja u jezični aspekt problema, ova je podjela problematična, tj. uvjetna, kao, vjerujem, i svaka druga. Teško je, ako ne i nemoguće, napraviti podjelu koja bi istodobno zadovoljila više različitih kriterija, a kad govorimo o glazbi, miješanje kriterija je neminovno, budući da je glazba istodobno i obrt i umjetnost i socio-kulturni fenomen, pri čemu se još društva i njihove kulture nalaze u stalnoj mijeni, što znači da se tijekom vremena i kriteriji moraju mijenjati pa, osim činjenice miješanja kriterija, još moramo uvažavati i činjenicu potrebitosti njihove promjene (Pavlovsky, 2014 : 20). U nastavku govori kako u njegovoj podjeli, čak tri od četiri ponuđene kategorije tiču pojma popularne glazbe ili se mogu svrstati pod isti. Objašnjava kako je popularna glazba zapravo dio popularne kulture i kako narodna glazba, ako spada pod tradicijsku, ne može pripadati području popularne glazbe ni popularne kulture ali “stanje na terenu“ pokazuje drugačiju sliku i tumačenje.

Govoreći o popularnoj glazbi možemo zaključiti da ona ima povratnu informaciju tek kad se ustanovi koliko je izvođena u medijima ili koliko je dobila lajkova na internetu. No, kako objašnjava Pavlovsky: “ izvođenje u medijima ne mora biti stvar kvalitete određene pjesme, već može biti i rezultatom marketinške strategije, odnosno poslovnih dogovora medija s proizvođačima glazbe, tj. popularnost se putem medija može nametnuti, kreirati. Pritom publika ne može mijenjati ono što čuje. Može to samo prihvatiti ili odbaciti. A ako je manipulacija putem medija/marketinških strategija uspješno obavljena, pjesma se ne odbacuje, već prihvaća“ (Pavlovsky, 2014 : 37).

Jedan od segmenata popularnost narodnjaka leži i u vizualnoj dimenziji navedene glazbe. Naime, većina tih novonastalih moderno-narodnjačkih pjesama vežu na sebe i visokokvalitetne videospotove na Youtube-u koji slušatelje i gledatelje odvede u idealni svijet u kojem prevladavaju skupocjeni automobili, elitna pića i jela, oskudno odjevene i seksipilne djevojke i mladići koji su najčešće prikazani kao nekakvi bogati i opasni “wannabe kriminalci“. Na taj način, žele privući pažnju i zainteresiranost što većeg broja ljudi jer im zapravo nude nekakvu uzbudljiviju i napetiju alternativu njihovog života.

Najčešća publika su mladi tinejdžeri u pubertetu, koji još formiraju svoj identitet, stavove i glazbeno opredijeljenje a budući da je prisutna nesigurnost u tim godinama, vrlo često se priklone tom stilu i pjesmama zbog osjećaja pripadnosti u društvu kao i zbog nekakve skrivene želje za seksualnim sazrijevanjem i ulaskom u svijet odraslih.

“Glazba nas može dovesti u određena raspoloženja, kao što zbog određenog raspoloženja možemo i namjerno tražiti glazbu za koju mislimo da takvom raspoloženju odgovara. Ali, naše ponašanje u trenutku konzumiranja kulturno je uvjetovano. Do nesporazuma dolazi kad se netko u trenutku konzumiranja glazbe ponaša drukčije od onog što se na tom mjestu očekuje, dakle, prema nekom drugom kulturnom obrascu – prema onom iz kojeg dolazi, a ne prema onom u kojem se našao“ (Pavlovsky, 2014 : 237).

Što se tiče samih sadržaja tekstova narodnjaka, najviše je zastupljena ljubavna tematika tj. muško-ženski odnosi kao što je i slučaj sa ostalom popularnom glazbom. Pavlovsky progovara: “Logično je onda da se svatko mora naći u nekoj pjesmi, tj. da kad-tad u nekoj pjesmi mora prepoznati situaciju iz vlastitog iskustva. A budući da dotične situacije znaju biti i emotivno bolne, pretpostavljam da alkohol u kombinaciji s takvom probuđenom uspomenom možda također kod pojedinaca može rezultirati nekontroliranim, tj. društveno neprihvatljivim ponašanjem“ (Pavlovsky, 2014 : 242). Na kraju objašnjava da je pravo pitanje: “zbog čega se tome čudimo?“, tj. zašto ne bi i narodnjaci imali svoju publiku, poput bilo kojeg drugog proizvoda popularne kulture, pogotovo ako se uzme u obzir njihov povijesni kontinuitet i specifičnost ovoga prostora. Zaključci knjige se tako sasvim uklapaju u opću relativizaciju ukusa koja obilježuje našu stvarnost.

6. ISTRAŽIVANJE

U sklopu ovog rada, proveo sam kratku anketu nad studentima kulturalnih studija na Filozofskom fakultetu u Rijeci i nad studentima Tehničkog fakulteta u Rijeci, ne bi li dobio različite odgovore i povratne informacije s kojima bi mogao ukazati na razlike u doživljavanju i percipiranju glazbe među mladima. Navedene studente sam ispitao o tome kakvu glazbu slušaju i zašto slušaju baš taj određeni žanr glazbe. Istražio sam da li im je glazbeni ukus isti kao u srednjoj školi ili se promijenio, zašto je ostao isti, zašto se promijenio, zatim, kako se osjećaju dok slušaju određenu glazbu i što misle o ostalim glazbenim žanrovima. Istraživanje je pokazalo da studenti kulturalnih studija vole slušati raznoliku glazbu i da joj posvećuju velik dio svog vremena dok su studenti Tehničkog fakulteta većinom opredijeljeni za jedan do dva žanra i glazbu najviše konzumiraju tijekom noćnog života i tijekom izlazaka u diskoklubove i lokale.

Nakon provedenih intervjua i interpretacije podataka, došao sam do saznanja da studenti kulturalnih studija najviše slušaju alternativnu glazbu, rock i pop glazbu. Razmatrajući odgovore na pitanje zašto slušaju određenu glazbu, veliki broj studenata kulturalnih studija govori sa stajališta da ta glazba pozitivno utječe na njihove emocije, stavove, ponašanje i raspoloženje te ispunjava ih na način da se osjećaju ugodnom u tom trenutku dok slušaju glazbu. Također im je vrlo često poticaj na komunikaciju, razmjenu mišljenja i iskustva. Glazbu doživljavaju kao nadahnuće i kao umjetnost koja zadovoljava njihove potrebe za izražavanjem radosti, zajedništva i uzbuđenja.

S druge strane, većina studenata Tehničkog fakulteta je izrazila interes prema domaćoj glazbi i narodnjacima kao i prema house glazbi. Oni su se opredijelili za tu glazbu jer ih te pjesme u kombinaciji sa alkoholnim pićima potiču na ples, opuštaju ih i zbližavaju s okolinom. Najveću pozornost pridaju tekstovima pjesama jer se vrlo često pronalaze u istima ali i ritmu koji je, prema njima, najbitniji i odlučni faktor u percipiranju glazbe i u odlučivanju hoće li im se svidjeti određena pjesma. Studentima je glazba vrlo bitan segment razonode, opuštanja i života općenito, međutim nekolicina studenata Tehničkog fakulteta priznaje da kada je riječ o izlascima, spremni su zažmiriti, podrediti se volji većine svoga društva.

Valja napomenuti da studenti kulturalnih studija se drže svojih glazbenih preferencija i većina prema ostalim žanrovima imaju negativan stav. Govore da ostali žanrovi, poput tubofolka, komercijalne i domaće glazbe, ih jednostavno ne privlače i djeluju im previše primitivno i surovo. Ne pronalaze u njima glazbene elemente i zvukove koji im se sviđaju i koji djeluju na njihove osjećaje i doživljaje kao u alternativnoj glazbi, rocku i popu. Svojim interesom, kvalitetnom analizom i glazbenim opredjeljenjima dolaze do onog stupnja u kojemu će uživati u glazbi. Jedan od zanimljivijih odgovora studentice kulturalnih studija glasi: “Mislim da glazba može puno učiniti za naše emocionalno stanje. Vežemo ju uz određene trenutke u životu pa nas tako neka pjesma može brzinom svjetlosti rasplakati ali i nasmijati. Nisam objektivna znam, ali sve to meni glazba radi. Mislim da je sretan onaj koji stvarno čuje glazbu, ne samo kao puke glasove i note s radija nego ju stvarno čuje svakom porom svoga tijela“.

I kod jedne i kod druge skupine sudionika, tijekom proteklih godina pa do sada, glazbeni ukus je ostao isti i nije se promijenio. Opredijelili su se za određenu glazbu jer im se sviđa, izražavaju svoj identitet putem nje i doživljavaju određene emocije. Studenti Tehničkog fakulteta raspravljaju kako im ostali glazbeni žanrovi nisu toliko zanimljivi i misle da su premonotoni i predosadni, pogotovo govoreći iz perspektive “izlazaka“ gdje najviše slušaju glazbu. Rock i alternativnu glazbu označavaju kao “staračku glazbu“ koja ih ne može potaknuti i uzbuditi poput njihove “mladenačke“ i moderne glazbe.

Nadalje, studenti kulturalnih studija su pokazali veliki interes za koncerte i raznorazna glazbena događanja koja se tiču glazbe koju slušaju i gdje se zapravo radi o izvođenju “žive glazbe“ dok s druge strane studenti Tehničkog fakulteta ne pridaju veliku važnost odlascima na koncerte i prije će odabrati mjesta gdje se glazba koju vole pušta sa elektroničkih uređaja i kompjutera.

Pred sam kraj, želio sam ispitati zainteresiranost studenata prema kulturnim sadržajima, knjižnicama, muzejima, kazalištima, kino dvoranama... Nakon analize podataka došao sam do informacija koje govore da studenti Tehničkog fakulteta imaju jako malo ili uopće nemaju interesa prema navedenim kulturnim institucijama i sadržajima, te kod njih nisu postojane kulturne navike i tendencije prema kulturnoj sferi života. Iskazuju kako su najviše usredotočeni na obavljanje fakultetskih dužnosti, na izlaske i partijanja, i na sport i rekreaciju, ako za to nađu vremena.

Suprotno tome, studenti kulturalnih studija se bave raznoraznim aktivnostima vezanim uz kulturu, od sviranja u bendu do volontiranja na kulturno-društvenim festivalima i događajima, odlascima na brojne izložbe i javne tribine, iščitavanjem knjiga i časopisa, gledanjem kazališnih predstava kao i ciklusa europskih filmova u kinu, na temelju čega mogu zaključiti da su aktivno uključeni u samu kulturnu dimenziju i proces perpetuiranja i doživaljavanja kulture kroz svoj neki osobni osjećaj i interes.

Mjesta na kojima se ljudi okupljaju

Neki preferiraju noćne klubove s glasnom muzikom, dok se drugima više sviđaju kafići gdje je moguće voditi razgovor uz istovremenu glazbenu pozadinu. Ljudi se okupljaju i posjećuju različita mjesta, ovisno o njihovim interesima i glazbenim ukusima. Postoje mnogi segmenti koji povezuju ljude s mjestima u kojima se okupljaju, a to su vrsta glazbe, starosna dob i slična generacija, atmosfera i društvo pa čak i nemogućnost možda izbora drugog mjesta zbog manjkavosti različitih mjesta. Ali ne igraju nužno uvijek glazbeni interesi ulogu u njihovom odabiru mjesta. Mnogo ljudi odlazi na određena mjesta, na kojima možda i ne svira glazba koja je u skladu s njihovim ukusom ali donesu takvu odluku radi društva i socijalizacije, glazba im u tom trenutku nije bitna i nisu toliko usredotočeni na nju koliko na atmosferu i provod. Tako i jedan sudionik u mom istraživanju kaže : „ Kad izađem vani na neko mjesto bitno mi je da sam sa društvom i prijateljima, da je opuštena i ugodna atmosfera i da uživamo. Ne idem toliko za glazbom koja svira i ona mi nije presudan čimbenik kod odabira mjesta“. Drugi sudionik ne dijeli isto mišljenje i on konstatira : „Glazba mi je na prvom mjestu i igra veliku ulogu pri odabiru mjesta za izlazak. Kad odem na neki koncert nastojim se što više uživiti u glazbu jer se tako opustim“. Raznovrsni su razlozi i čimbenici koji djeluju na ljude pri odabiru mjesta izlaska, kod nekih skupina ljudi isti kod nekih drugačiji. Isto tako su vidljive različiti načini konverzacije i ponašanja određenih ljudi s obzirom na koja mjesta izlaze i u kakvu zajednicu spadaju. Jedan od sudionika kaže: „Ne izbjegavam određene kafiće zbog neke muzike, nego zbog osobina ljudi koji se kreću na tim mjestima“. Treba napomenuti i ponašanje ljudi koji izlaze na određena mjesta na što utječe glazba i okruženje. Recimo, negdje gdje sviraju cajke, turbofolk i modernija glazba učestalije su prepirke, svađe i fizičko nasilje među ljudima nego na mjestima gdje svira

rock,pop i jazz glazba upravo zbog različitih zajednica ljudi koji se okupljaju na tim mjestima.

Raznovrsni su razlozi i čimbenici koji djeluju na ljude pri odabiru mjesta izlaska, kod nekih skupina ljudi isti kod nekih drugačiji. Isto tako su vidljive različiti načini konverzacije i ponašanja određenih ljudi s obzirom na koja mjesta izlaze i u kakvu zajednicu spadaju.

7. VLASTITO ISKUSTVO (Doživljavanje publike od strane glazbenika)

Kao glazbenik, za vrijeme vlastitog koncerta primjećujem različito ponašanje ljudi u publici. Postoje ljudi koji su uživljeni u svirku i pjevaju, slušaju glazbu i uzbuđeni su. S druge strane, zamjećujem ljude koji stoje više sa strane, razgovaraju i šale se sa prijateljima i poznanicima, te zaključujem da su došli na koncert više zbog društva nego zbog glazbe ili im jednostavno glazba nije po njihovom ukusu tj. dio su neke druge subkulturne skupine.

Sa bendom sviram na određenim mjestima na kojima je primjeren žanr koji sviramo. Radi se o rock, pop i funk glazbi kojoj je u današnje vrijeme pala popularnost i ne izvodi se na puno mjesta jer svi žele biti u toku sa modernim i onim što je aktualno. Postoje ljudi koji i dalje slušaju tu „zaboravljenu“ glazbu i koji predstavljaju tu zajednicu odnosno subkulturalnu skupinu. Najčešći predstavnici te zajednice su stariji ljudi među kojima jedan govori : „Uživam u takvoj glazbi jer me vraća u mladost i podsjeća na sve lijepe trenutke koje sam proživio“. Postoje i mlađi predstavnici te zajednice ali u rijedim slučajevima. Osim aktera te zajednice postoje i ostali sudionici koji pristupuju koncertu, oni su najčešće prijatelji i poznanici članova benda. Također jedna od bitnih stavki unutar te zajednice je i specifičan način komunikacije. Ljudi koji izlaze na ovakva mjesta se najčešće koriste slengom i netipičnim standardnim govorom odnosno raznim žargonizmima jer se na taj način još više osjećaju opuštenima i to čini bitno obilježje njihove zajednice.

8. ZAKLJUČAK

Na samome kraju valja istaknuti da sudionici svojim interesom, kvalitetnom analizom i glazbenim opredjeljenjima dolaze do onog stupnja u kojemu će uživati u glazbi. Zaključio sam da je normalno da postoje razlike između ljudi jer nismo svi isti i svatko od nas doživljava određene stvari na određeni način. Ne bi trebale postojati predrasude prema ljudima koji slušaju onakav tip glazbe ili ovakav ili pak pod koju subkulturnu skupinu pripadaju i kako se oblače. Mislim da bi se svatko trebao opredijeliti za ono što mu se sviđa i ono što ga ispunjava ugodom.

„Kad je glazba svugdje, ona gubi na svojoj vrijednosti. Čujemo toliko da zaboravljamo što znači slušati. Kako bismo ponovno naučili cijeliti punu ljepotu glazbe, moramo opet postati slušatelji – aktivni, znatiželjni, informirani, a ne samo pasivni primatelji svega što dopire do nas. Moramo znati što tražimo i gdje ćemo to naći“ (Tjedni kulturni prilog Mediteran, 16.listopada 2005.).

Činjenica je da je glazba dio nas i da smo svi više-manje ovisni o glazbi koja se razlikuje od osobe do osobe. Složio bi se sa postmodernističkim tumačenjem Jamesona koji govori da umjetnost, u ovom slučaju glazba, postaje komercijalizirana, gubi svoju umjetničku vrijednost i dobiva tržišnu vrijednost, gleda se na nju kao proizvod koji se može prodati. (Jameson, 1991 : 35)

Zanimljiva je misao Carla Dahlhausa koji kaže: “da izbjegne niske efekte, slušatelj mora glazbu maknuti od sebe te je promatrati s udaljenosti, umjesto da se preda osjećajima koje ona posreduje (Dahlhaus, 2003 : 65).

9. LITERATURA:

1. Ainsley Robert, Enciklopedija klasične glazbe, Znanje 2004.
2. Buble Nikola, Kulturološki pristup glazbi, Split 2004.
3. Butler, Christopher, Postmodernizam, Šahinpašić, 2007.
4. Byrne David, Sve o glazbi, Planetopija, Zagreb, 2014.
5. Dahlhaus Carl, Estetika glazbe, AGM, Zagreb, 2003.
6. Dahlhaus Carl, Eggebrecht Hans Heinrich, Što je glazba, HDGT, Zagreb 2009.
7. de la Motte-Haber Helga, Psihologija glazbe, naklada Slap, Zagreb 1999.
8. Gotthardi Pavlovsky Aleksej, Narodnjaci i turbofolk u Hrvatskoj, naklada LJEVAK, Zagreb, 2014
9. Hargreaves, D.J. & North, A.C. (eds.) (1997). The social psychology of music. Oxford: Oxford University Press.
10. Hebdige Dick, ISBN 1979., London and New York
11. Jameson Frederic; Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism“, 1991. Duke University Press , USA
12. Juvančić Hrvoje, Rock, MTV i američki kulturni imperijalizam, Meandar AGM, Zagreb, 1997.
13. Kostelnik Branko, Popkalčr, Fraktura, Zaprešić 2011.

14. Perasović Benjamin, Druš.Istraž.Zagreb GOD. 11 (2002),BR. 2-3 (58-59),STR. 485-498
15. Perasović Benjamin, Urbana plemena, Hrvatska Sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.
16. Rojko, Pavel (1996.) *Metodika nastave glazbe: teorijsko - tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet.
17. Sacks Oliver: MUZIKOFILIJIA: PRIČE O GLAZBI I MOZGU, 2012.
18. Tjedni kulturni prilog Mediteran, 16.listopada 2005.
19. Tomić-Koludrović Inga & Leburic Anči, Skeptična generacija, AGM, Zagreb 2001.
20. <http://drazen-pavlic.blogger.index.hr/post/o-narodnoj-folk-ili-turbo-folk-glazbi/563028.aspx> preuzeto : 10.09.2016
21. <http://blog.dnevnik.hr/revolucijamladih/2004/09/63839/glazba-i-subkulture.html> preuzeto 13.09.2016
22. <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/78/1/AnteaPopovic.pdf> preuzeto 10.09.2016